

[Statsministeren.]

fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, til kongens civilliste og skyldes de lønstigninger, der har fundet sted. Det er jo således, at når der finder lønstigninger sted til tjenestemænd i almindelighed, påvirker det også civillistens udgifter.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at der ikke er stillet forslag om udvalgsbehandling. (*Afbrydelse*). Nej, det kan ikke ske, før forhandlingen er sluttet. Ønsker det ærede medlem ordet? (*Skræppenborg-Nielsen:* Ja!).

Skræppenborg-Nielsen: Jeg beklager, hvis jeg ikke har været vågen nok, men det fremgår af mit indlæg, at jeg ønsker sagen henvist til behandling i et udvalg på 17 medlemmer, og det stiller jeg forslag om.

Formanden: Jeg gør igen opmærksom på, at der ikke kan stilles forslag om udvalgsbehandling, før forhandlingen er sluttet. Der er imidlertid nu stillet forslag om at henvise lovforslaget til et udvalg på 17 medlemmer. Ønsker nogen at udtale sig herom? (*Carl Petersen:* Jeg forlanger afstemning!).

Der vil herefter være at foretage afstemning.

Skræppenborg-Nielsens forslag om at henvise lovforslaget til et udvalg på 17 medlemmer forkastedes med 98 stemmer mod 8.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1, fremsættelsen i tidenden sp. 39).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Chr. Thomsen: Da mit partis ordfører er forhindret i at være til stede, skal jeg tillade mig at foreslå det foreliggende lovforslag henvist til behandling i indfødsretsudvalget.

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at forslag om et lovforslags henvisning til udvalgsbehandling først kan stilles, når forhandlingen er sluttet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Chr. Thomsen: Jeg skal tillade mig at gentage mit forslag om, at lovforslaget henvises til behandling i indfødsretsudvalget.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 91, fremsættelsen i tidenden sp. 48).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Hans Rasmussen: Det er i høj grad påskønnelsesværdigt, at man i handelsministeriet handler så hurtigt, når det drejer sig om fremsættelse af et lovforslag, der tilsigter at stille de fornødne lån og garantier til rådighed for visse erhvervsvirksomheder. Navnlig i en periode, hvor vi kan se, at konkurrenceforholdene vil tilspidse sig, vidner en sådan handling, hvorved man kontant vil hjælpe visse erhvervsvirksom-

[Hans Rasmussen.]

heder, om, at man er i nær forbindelse med realiteterne i det levende liv. Dette er i modsætning til visse andre, hvis hjælpevirksomhed blot består i talemåder om deres liberale opfattelser, og som ikke giver de pågældende virksomheder noget brød i huset.

Indtil foråret 1960 var eksportkreditordningen og lån samt garantier til visse erhvervsvirksomheder samlet i én lov. I forbindelse med oprettelsen af Danmarks Erhvervsfond blev lånene og garantierne til visse erhvervsvirksomheder imidlertid udskilt i en særlig lov, og der blev dengang årligt afsat 10 mill. kr. til industrien og 5 mill. kr. til håndværket. Det er disse beløb, der nu har vist sig ikke at være tilstrækkelige. Pengene er opbrugt, og handelsministeren anmoder derfor om at få beløbene forhøjet til henholdsvis 15 og 10 mill. kr. årligt. Det var den daværende handelsminister Kjeld Philip, der i foråret 1960 foreslog, at lånene og garantierne til visse erhvervsvirksomheder skulle udskilles i en særlig lov. I sin fremsættelsestale understregede den daværende handelsminister, at loven kun skulle løbe 1 år, idet det var tanken at tage loven om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder og loven om egnsudvikling op til en samlet revision i folketingssamlingen 1961-62, det vil altså sige den folketingssamling, vi nu har påbegyndt. Jeg finder det imidlertid helt rimeligt, at den daværende handelsminister ville have de to love taget op til en revision samtidig. Det må virke uhensigtsmæssigt set ud fra et administrativt synspunkt at have et organ, der giver lån og garantier inden for måske de større bysamfund, og så et andet organ, der kan give nogenlunde tilsvarende lån og garantier over hele landet.

Det kan tilføjes, at der er adskillige bestemmelser i egnsudviklingsloven, især om undersøgelser, rådgivning og såkaldt projekteringsbistand, som også må være af betydning uden for egnsudviklingsområderne og ikke mindst nu, hvor vi vel står over for forhandlinger om de nye markedsplaner.

For at undgå misforståelser vil jeg gerne tilføje, at når jeg henviser til den tidligere handelsminister, den nuværende økonomiminister Kjeld Philips tanke om en samordning af egnsudviklingsloven og loven om

lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder, er det ikke ud fra ønsket om at tilskynde til en udvanding af egnsudviklingsloven, således at den bliver mindre brugbar, end den er i øjeblikket. Jeg er nemlig ganske enig i, hvad den højtærede statsminister udtalte i forbindelse med folketingets åbning, hvor den højtærede statsminister bebudede en udvidelse af rammerne for egnsudviklingsrådets fremtidige virksomhed med henvisning til, at rådets arbejde i den forløbne tid havde vist sig at være ganske gavnlig og havde kunnet fremvise gode resultater.

Jeg ser meget gerne, at regeringen samtidig med at samordne de to love foreslår en væsentlig styrkelse af de særlige bestemmelser, som findes i egnsudviklingsloven. Det vil afgjort være en fordel, at kommunerne i egnsudviklingsområderne drages mere aktivt ind i arbejdet, bl. a. ved at de får finansielle muligheder for at erhverve industrigrunde og opføre erhvervsejendomme med salg eller udlejning for øje, således som vi kender det fra andre steder i verden. Det er imidlertid ganske forståeligt, hvis den nye handelsminister ikke har haft tid og lejlighed til at tage stilling til de omtalte problemer i loven, således at det har været nødvendigt straks at fremsætte et lovforslag vedrørende de lån, vi behandler her. På den anden side ved jeg, at den højtærede handelsminister er kendt for at arbejde hurtigt, og jeg håber, at vi meget snart i folketinget kan påbegynde en revision af både egnsudviklingsloven og loven om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder, et arbejde, som jeg finder bør påbegyndes og eventuelt klares i den folketingssamling, som vi nu er inde i.

Det foreliggende lovforslag vedrører som allerede sagt ikke disse mere vidtrækkende og måske også principielle spørgsmål. Det tilsigter blot en forhøjelse af beløbsrammerne i den lov, der skal gælde for dette finansår. Der skal, indtil den endelige revision har fundet sted, åbnes muligheder for en fortsættelse af bistandsvirksomheden. Lån og garantier til industrivirksomheder skal som nævnt sættes op fra 10 mill. kr. til 15 mill. kr., og lån og garantier til håndværksvirksomheder skal sættes op fra 5 mill. kr. til 10 mill. kr. Samtidig sker der for øvrigt det, at lån og garantier til mindre

[Hans Rasmussen.]

fragtskibe, som hidtil har været indeholdt i loven, udskilles og vil blive behandlet senere i en særlig lov. Jeg går ud fra, at begrundelsen herfor er den, hvilket den højtærede handelsminister måske ved denne lejlighed kunne bekræfte, at disse mindre fragtskibe skal holdes uden for den tidligere bebudede samordning af bestemmelserne i den lov, vi behandler i dag, og bestemmelserne i egnsudviklingsloven. I øvrigt er der heller ikke i forslag til lov om garantier eller lån til bygning af mindre fragtskibe tale om nogen tidsbegrænsning.

Ud fra det anførte vil det således være rimeligt, at vi, indtil den forestående revision af hele lovgivningen er gennemført, sørger for, at den hidtidige og positive virksomhed kan fortsætte. Det drejer sig i øvrigt om en lovgivning, som historisk går helt tilbage til 1926, og som med nogle få undtagelser i de senere år har fundet en meget bred tilslutning i det høje folketing. Det er mit ønske, at den mere realistiske politik, som oppositionen nu har bebudet som optakt til det begyndende arbejde i folketinget, kan finde sin bekræftelse ved, at dette mindre lovforslag, dette nyttige lovforslag, kan gennemføres hurtigt og i fuld enighed. Finder man det nødvendigt, at lovforslaget går i udvalg, er vi parate til at tage en drøftelse af det, men jeg mener, at da der ikke er flere midler til rådighed til de nødvendige lån, bør man for ikke at bringe de virksomheder, der ønsker at optage disse lån, i knibe, meget hurtigt gøre lovforslaget færdigt her i folketinget.

Foged: Venstre har gang på gang givet udtryk for, at når det drejede sig om statslån, var vi ikke slet så velvillige, som når det drejede sig om garantier, og det gælder også med hensyn til dette lovforslag. Vi ønsker i et udvalg at få oplysninger om, hvordan loven har fungeret indtil nu, og vi ønsker at få oplysninger om, hvilke erhverv der særlig har søgt sådanne lån, særligt har søgt sådanne garantier, og hvorfor de har søgt sådanne lån og garantier.

I ministerens skriftlige fremsættelse er det blevet oplyst, at industrivirksomhederne har fået store tilsagn om garantier, og modsætningsvis har håndværksvirksomhederne fået tilsagn om lån. Det er, som om man

det ene sted har fortiet lånene og det andet sted fortiet garantiene, og derfor beder jeg om, at man i et udvalg oplyser, hvorledes de faktiske forhold er.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Hans Rasmussen om, at under de nye markedsforhold vil der blive brug for store investeringer, og vi kan altså tiltræde, at der ydes garantier i det nødvendige omfang.

Hvad lån angår, finder vi, at de i størst mulig udstrækning bør finde sted igennem de normale kreditinstitutter.

Når det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, så vidt jeg hørte, brugte det udtryk, at der var liberale talemåder, der ikke gav krummer i huset, vil jeg gerne heroverfor sige, at de liberale talemåder sådan set var adresseret til regeringen. Hvis regeringen fremmede den private opsparing, ville der være krummer i huset, men det er det, regeringen ikke i tilstrækkeligt omfang har gjort. Oppositionen har gang på gang påpeget den ene opsparingsordning efter den anden, hvorved den almindelige borger fik lejlighed til at spare op på rimelige vilkår, således at der ville komme de fornødne penge ind i vore pengeinstitutter, og derved ville der blive penge til udlån til virksomhederne. Jeg vil i den anledning opfordre regeringen til i dette folketingsår at tage spørgsmålet om den private opsparing op til ny drøftelse, for at vi på den måde — lad mig bruge det ærede medlem hr. Hans Rasmussens udtryk igen — kan få krummer i huset. I så fald vil statslånene kunne undværes, og skulle der alligevel være brug for garantier for de yderste penge, ville vi være velvilligt stemt over for en sådan lovgivning.

Når det ærede medlem hr. Hans Rasmussen omtalte egnsudviklingsloven, vil jeg også sige et par ord om den. Under valgkampen blev egnsudviklingslovens store velsignelsesrige virkninger gang på gang påpeget, og hvis jeg ikke husker forkert, blev der endda sagt, at man gennem denne lov havde skaffet arbejde til 2018 personer. 2018 personer i et land, der består af 1400 landkommuner plus alle vore købstæder og den store hovedstad, det er jo ikke et tal, der har nogen som helst relation til de udgifter, der har været i forbindelse med egnsudviklingsloven, rent bortset fra, at disse 2018 personer havde

[Føged.]

fået arbejde, selv om vi ikke havde gennemført egnsudviklingsloven. Den økonomiske udvikling formede sig jo sådan, at båndene løsnedes fra egn til egn, således at arbejdsløsheden heldigvis blev afviklet, men det var under ingen omstændigheder egnsudviklingsloven, der var det egentlige springbræt for denne udvikling. Vi mener stadig væk, at det at skabe gode økonomiske vilkår, først og fremmest gennem privat opsparing og derefter gennem udlånsvirksomhed fra private pengeinstitutter, er den vej, vi skal gå.

Jeg anbefaler lovforslaget til velvillig behandling i et udvalg, og jeg beder som tidligere sagt den højtærede minister give os de ønskede oplysninger om lovens administration, således at vi eventuelt kan gennemføre lovforslaget i enighed.

Fanger: Vi har fået fremsat et lovforslag om udlån eller garantier for håndværk og industri, og senere bliver der behandlet et lovforslag af tilsvarende art for skibsfarten.

Vi erkender den store betydning, det har for disse erhverv at kunne forny sig ved investering, men vi mener ikke, at det er en statsopgave. Vi har et udviklet kreditsystem, lige fra private lån og lån i banker og sparekasser til kredit- og hypoteksinstitutter, og vi har nu yderligere fået skibsfinansieringsinstituttet og Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk. Desuden har vi fortsat egnsudviklingsloven, som ganske vist ikke gælder for hele landet, og som jeg ikke er tilhænger af i den form, den har. Endvidere har vi for at afhjælpe disse problemer fået en mulighed for henlæggelse til et investeringsfond, hvorved alle erhvervsdrivende kan foretage skattefri opsparing til ny investering. Vi foreslog i sin tid, at loven om henlæggelse til investeringsfond også skulle gælde fremtidige erhvervsdrivende, der kunne begynde henlæggelser således, at de engang kunne få foden under eget bord.

Tidligere havde man som begrundelse for disse lovforslag, at det ikke var muligt at låne andre steder, og at det var nødvendigt, at staten udlånte til disse erhverv af hensyn til beskæftigelsen. Disse grunde gælder ikke mere, og dertil kommer, at de nævnte udlån set i forhold til de store

investeringer, der er sket inden for de pågældende erhverv, kun er som en dråbe i havet, og det bliver i høj grad et lotterispil, hvem der kan få disse lån eller garantier.

Loven medfører en mængde administration; man kan desuden stille det spørgsmål, efter hvilke kriterier udlånene ydes, om det sker efter politiske linjer i nogle tilfælde.

Ud fra de nævnte synspunkter kan det konservative folkeparti ikke anbefale lovforslaget.

Kirkegaard: Med det kendskab, jeg har til lánemarkedet for de erhvervsvirksomheder, som lovforslaget finder anvendelse på, vil jeg mene, at større virksomheder med en hurtig omsætning har bedre muligheder for at opnå en fornuftig finansiering end mindre virksomheder med en lavere omsætningshastighed. Det er der måske ud fra et forretningsmæssigt synspunkt ikke noget at sige til, men det er nok i mange tilfælde, særlig på et stramt pengemarked, et handicap for den mindre virksomhed. Også på et andet område har de mindre virksomheder en noget svag stilling i tiden. Det ser man, når man betragter vort erhvervslivs vilkår og muligheder netop i øjeblikket, hvor den tekniske udvikling skrider så hurtigt frem. Så får man jo et indtryk af, at de store virksomheder bedst kan få et økonomisk resultat ud af denne udvikling. Sådan ser det ud for enhver iagttagelse, og det kan man få bekræftet ved samtaler med forskellige erhvervsdrivende.

Nu tænker jeg, at vi alle sammen her glæder os over, at vore større og store virksomheder har de muligheder, jeg har nævnt; men i denne glæde må vi ikke glemme, det vil ikke være klogt, de mindre virksomheder, som kan have svært nok ved at følge med under de nuværende forhold. Det er vel nok sådan, at størsteparten af os tjener vort brød inden for en mindre virksomheds rammer, og tillige er det også sådan, at inden for industri- og håndværksområdet, som lovforslaget jo drejer sig om, har de mindre virksomheder sammenlagt en større betydning, end de store virksomheder har.

Nu er der mange træk i udviklingen, der med ret stor sikkerhed tyder i retning af større virksomheder, hvor produktionen kan specialiseres og rationaliseres, ja, også

[Kirkegaard.]

automatiseres, og i sig selv er det noget godt og fornuftigt, fordi det giver muligheder for en billig, jeg skulle måske sige en billigere produktion. Men selv om de store virksomheder har denne mulighed, vil jeg gerne ved denne lejlighed pege på betydningen af, at vi her i landet har et antal mindre virksomheder — jeg tror foreløbig et stort antal, og jeg tænker i ganske særlig grad på håndværksvirksomheder. Jeg tror, at i hvert fald alle vi, der bor ude i landdistrikterne, ville anse det for en stor ulykke, hvis de håndværkere, som har deres beskæftigelse i landområderne, forsvinder ind til byområderne, hvad der desværre er en tendens til. Foreløbig i hvert fald kan købstædernes håndværkere ikke betjene os ude i landdistrikterne lige så godt, som de lokale håndværkere kan, og da slet ikke, hvis de virksomheder i byerne, jeg her omtaler, bliver så store, at de får præg af entreprenørvirksomheder. Den mindre håndværksvirksomhed — her tænker jeg som landbruger måske i særlig grad på landhåndværkerne — er ofte en prisregulerende faktor, og det har en betydning, som vi ikke må underkende. Det er jo en kendt sag, at vi endnu ude i landdistrikterne kan få bygget et hus til en pris, som folk med almindelige indtægter kan få råd til at bo i. Vi ved, at det samme problem ligger noget hårdere, når vi kommer inden for byområderne.

Må jeg så sige, at håndværket er et udpræget hjemmemarkedserhverv og dækker et stort og kostbart område, og det må da være klart for enhver, at jo bedre og billigere vi kan få det område dækket, jo lettere kan vi klare konkurrencen på eksportmarkedet. Det gælder ikke bare vor landbrugseksport, det gælder hele eksportområdet.

Hvis vi gennemfører lovforslaget, tror jeg, at det i mange tilfælde vil være en betydelig hjælp i særlig grad for de mindre virksomheder, og jeg tænker måske nok specielt på landhåndværkerne. Det er klart, at bedre værktøjsmaskiner, en rationalisering af værkstedet, betyder større kapacitet, og er der noget, vi trænger til i tiden, er det netop en større kapacitet og dermed mulighed for en større konkurrence, særlig inden for byområdet. Derfor, fordi stil-

lingen er sådan, skal jeg på mit partis vegne anbefale, at vi gennemfører lovforslaget.

Aksel Larsen: Vi kan tiltræde forslaget om en forhøjelse af beløbsrammerne som foreslået i lovforslaget. Vi kan ikke tilslutte os de synspunkter, der har været fremført, særlig tydeligt af det ærede medlem hr. Foged, om, at det er ikke en statsopgave at drive en sådan lånevirksohmhed. Efter min mening bør statsmagten gøre, hvad den kan for at støtte erhvervslivet, og jeg er af den opfattelse, at en lov som den her foreslåede bør vi have uden hensyn til, hvordan det går med de såkaldte mærkedsdannelse.

Det ærede medlem hr. Foged kan eventuelt gå med til, at staten yder garantier, så at folk, der har brug for penge, kan gå hen og låne dem i private pengeinstitutter. Det kan jeg sådan set godt forstå. Det er jo i hvert fald et tilbagefald til liberale synspunkter, forudsat at venstre står bag det ærede medlem hr. Fogeds udtalelser, hvad jeg går ud fra. Hvis bankerne får flere penge at udlåne, så tjener bankerne noget mere. Det vil altså være til gavn for bankerne, at staten ikke driver udlånsvirksomhed, men sørger for, at det bliver bankerne, der kommer til at drive denne imod statsgaranti. Nu er der naturligvis logik i det, at hvis bankerne skal låne flere penge ud, må man sørge for, at der bliver nogle større indlån, så jeg forstår udmærket vel, at det ærede medlem hr. Foged bruger denne anledning til at sige, at vi må begunstige den private opsparing, således at almindelige mennesker sætter flere penge ind i bankerne; så kan bankerne låne disse penge ud, og så kan vi klare os, uden at staten har nogen lånefonds. Det er med andre ord en tanke om, at man bør begunstige bankernes forretningsvirksomhed og bankernes fortjeneste, og jeg kan som sagt godt forstå, at venstre har dette synspunkt, men vi har altså et andet synspunkt. Vi synes virkelig, det er en statsopgave at hjælpe med til finansieringen af industri- og håndværksvirksomheder som foreslået.

Rimstad: Da denne lovgivning sidste gang var til behandling i tinget for ca. 1½ år siden, udtalte den daværende handelsminister, senere finansminister, hvem

[Rimstad.]

man nu har ment at kunne betro posten som økonomiminister, at det undrede ham, at dette lille lovforslag, i hvilket tallene var beskedne, kunne give anledning til en debat, der næsten måtte sammenlignes med en finanslovdebat. Den nuværende højtærede økonomiminister syntes altså ikke dengang som handelsminister at have forstået, at også begrebet småpenge, i dette tilfælde 10-15 mill. kr., kan give anledning til principielle debatter. For det er jo netop sagen, at her drejer det sig om et princip: for eller imod statsstøtte, statsindblanding eller socialisering, hvad man nu vil kalde barnet. Her drejer det sig om et princip, og at det gør det, opdager nogle øjensynlig senere end andre.

Partiet venstre, som sidst i 1960 stemte imod denne statsindblanding, havde tidligere i en årrække været velvilligt indstillet over for indblandingsprincippet. Efter det ærede medlem hr. Fogeds tale i dag må man vel nu opfatte venstres stilling som hældende til et kompromis. Jeg vil gerne i denne forbindelse sige, at mellem lån og garantier er der for mig i dette tilfælde, hvor det drejer sig om et princip, ikke nogen større forskel.

Der skal ikke være nogen tvivl om, hvor vort parti er at finde i denne sag. Vi vil ikke støtte dette indblandingsprincip, som i al sin ynkelige nøgenhed består i, at staten gennem skattelovgivningen berøver de arbejdende arbejdets belønning og låner pengene ud igen til omtrent de samme folk til 6 pct.s rente og, som der står i loven, mod „godkendt sikkerhed“.

Ud over indvendingen imod selve princippet har vi en række andre indvendinger at gøre imod lovforslaget. Det blev af det ærede medlem hr. Fanger sagt, at garantier og lån af denne størrelsesorden altid vil komme til at virke som lotterigevinster, og heri er vi ganske enige. Beløbet er og bliver kun en narresut i forhold til det, som staten lægger sine ubeskedne og klamme hånd på i denne forbindelse. Det er også sagt før, men derfor er det ikke mindre rigtigt, at vejen ud af uføret med statsindblanding af denne art er en skattelovgivning, der begunstiger den private opsparing i stedet for at forhindre den.

For nogle måneder siden spurgte den

daværende højtærede radikale finansminister pengeinstitutterne, om de havde gode ideer til et forsøg på at forøge den private opsparing. Der fremkom virkelig adskillige gode tanker som svar på forespørgslen, men efter de til pressen faldne udtalelser synes besvarelserne ikke helt at have behaget forespørgeren, som efter min erindring betegnede de modtagne forslag som meget ortodokse, altså som gamle travere.

I dag kan vi af det her foreliggende forslag, som den nye radikale handelsminister har fremsat, og som modarbejder den private opsparing, fordi forslaget søger at gøre denne opsparingsform overflødig, se, at den nævnte finansministerielle forespørgsel til banker og sparekasser kun var stillet på skrømt, kun var taktik, som var foretaget for at tilsløre billedet af det radikale parti som et socialiseringsparti. Man burde imidlertid ikke have været i tvivl, når man erindrer den daværende radikale finansministers dybe og varige glæde ved alle tidligere statsopsparingsforanstaltninger på skatteydernes bekostning, de foranstaltninger, som den daværende højtærede finansminister har kaldt en moderne finanspolitik.

Jeg skal gentage, at de uafhængige vil stemme imod dette lovforslag, som kun har til hensigt at øge statens kontrol med det private erhvervsliv.

Handelsministeren (Baunsgaard): Jeg er jo desværre ikke i stand til at kunne sige tak til alle ordførerne for velvillig behandling af lovforslaget. Jeg ved ikke, om jeg røber nogen hemmelighed ved at sige, at det ikke har overrasket mig, at jeg ikke er i den situation at kunne takke alle. Men jeg vil gerne sige tak, fordi der dog trods alt synes at være et solidt flertal i folketinget for at fremme lovforslaget.

Jeg er personlig af den opfattelse, at vi her står over for noget, som i virkeligheden ikke alene er hastende, for det er det, men også i allerhøjeste grad vil have stigende betydning, og jeg må oprigtig talt tilstå, at jeg har meget svært ved at forstå de begrundelser, man har givet for at gå imod princippet, når man betænker hele den udvikling, erhvervslivet kan komme til at stå over for, ikke mindst den del af erhvervslivet, som dette tager hensyn til, nemlig

[Handelsministeren.]

den mindre industri og håndværket. Det er ærlig talt forbavsende, at man fra oppositionens side ikke i højere grad har haft øjnene åbne for, at der netop på dette område kan ske noget, således at man kan have brug for det, der her er foreslået.

Det ærede medlem hr. Fanger talte om, at det kunne være noget af en lotterigevinst, om man fik disse lån. Hvis det ærede medlem har den opfattelse, kan jeg glæde ham med at sige, at sådan er det ikke. Det er vel næsten, kan man sige, fordelten ved disse lån, at der forud for hvert enkelt lån foreligger en virkelig behovsanalyse, således at der ikke er tale om lotterigevinster. Man kan sommetider have en vis følelse af, at et enkelt lille håndværk eller en mindre industrivirksomhed, som står foran opbygning, vil kunne få lotterifornemmelsen, hvis de skal være henvist til det private pengemarked, som jo ifølge sin natur måske har sværere ved at tage hensyn til de små og nystartede virksomheder end til andre.

Det ærede medlem hr. Rimstad vidste ikke rigtig, om dette skulle kaldes statslån, statsindblanding eller socialisering. Med den intelligens, jeg ellers regner det ærede medlem for at være i besiddelse af, vil jeg dog alligevel henstille til det ærede medlem at tage op til overvejelse at bruge denne til et lille forsøg på at vurdere, om han ikke her har strakt sig lidt for vidt i ordenes devaluering. Jeg tror ikke, det ærede medlem skal begynde med denne sammenblanding af statslån, statsindblanding og socialisering, hvis det ærede medlem i øvrigt mener den udtalte skræk for socialisering alvorligt. Den måde, det ærede medlem her har udtalt sig på, kunne give en og anden en fornemmelse af, at socialisering måske ikke er så afskrækkende, som det ærede medlem her har givet udtryk for. Jeg tror, det ærede medlem skulle overveje dette med ordenes devaluering.

Det er også lidt svært for mig at se, hvad det ærede medlem mener med, at dette lovforslag skulle modarbejde den private opsparing. Det kunne vel modarbejde privat opsparing, hvis det var sådan, at det kneb for bankerne at låne deres penge ud. Jeg ved ikke, om det ærede

medlem har fået fornemmelsen af noget sådant; jeg har fået den modsatte fornemmelse.

I anledning af det, som det ærede medlem hr. Hans Rasmussen og senere det ærede medlem hr. Foged drog frem, vil jeg gerne sige, at det er rigtigt, at den adskillelse, der har fundet sted af det lovforslag, vi senere skal behandle, og dette lovforslag om lån til visse erhvervsvirksomheder, er begrundet i de overvejelser, vi i denne tid foretager i regeringen og handelsministeriet med hensyn til den udformning af egnsudviklingsloven, som jeg skønner vi har en rimelig chance for at finde frem til inden for en rimelig frist. Der er ikke foregrebet noget med hensyn til en eventuel sammenarbejdning af disse love, en koordinering, en samordning, om man vil; der er ikke foregrebet noget, hverken i den ene eller i den anden retning. Der er givet mulighed for, at man kan holde disse love hver for sig, men også for, at de kan samordnes.

Jeg takker det ærede medlem hr. Hans Rasmussen for hans omtale af mig, der gik ud på, at jeg var kendt for at handle hurtigt. Jeg beder det ærede medlem hjælpe mig til, at det udvalg, der nu skal behandle lovforslaget, kan få samme gode omdømme. Det er det, der er brug for.

Hans Rasmussen: Det er mit indtryk fra den virksomhed, som jeg har været med i, når det drejede sig om at formidle nogle af disse lån efter henvendelser dels fra arbejdere på de pågældende virksomheder, dels fra virksomhedernes indehavere, at man har været i stand til at fremme virksomhedernes arbejde på en god måde. Efter de undersøgelser, som tidligere er foregået, tror jeg også, man kan sige, at staten ikke har haft noget tab på at anbringe sine lån i disse virksomheder; tværtimod er pengene kommet ind igen og er blevet forrentet på den måde, som er blevet bestemt her i folketinget.

Jeg kan ikke være uenig med det ærede medlem hr. Foged, når han taler om at finde frem til fornuftige og rimelige opsparingsordninger, og jeg ser meget gerne, at de tanker, der er fremsat fra vore pengeinstitutters side, tages op til en rimelig overvejelse i regeringen, således at de måske

[Hans Rasmussen.]

kan munde ud i nogle forslag. Jeg mener, det er den vej, vi faktisk skal frem. Men at gå så vidt som det ærede medlem hr. Fanger, når han siger, at det ikke er nogen statsopgave, det synes jeg er at gå for vidt, for det viser sig jo, at bankerne i deres pengepolitik anlægger en vis forsigtighed, og der er måske navnlig her områder, hvor staten må være med. Hvis staten kan være med til at investere inden for en virksomhed, hvor bankerne måske på grund af deres politik ikke mener at kunne investere midler, ja, så synes jeg, det er en opgave, som skulle røgtes, måske navnlig i de egne af landet, hvor man har vanskeligheder ved at få de fornødne midler til at komme i gang med arbejdet.

Det ærede medlem hr. Foged henviser til, at egnsudviklingens resultater ikke er så forfærdelig strålende; efter hvad der blev oplyst under valgkampen, skulle den kun have sat ca. 2 000 personer i gang; men det hænger jo sammen med, at vi er kommet ind i en helt anden konjunktur her i landet. Egnsudviklingsloven har dog gjort det muligt at få kortlagt landet, navnlig på de områder, hvor vi havde vanskeligt ved at få de langvarigt arbejdsløse i gang, og jeg ser det stadig væk som en hovedopgave, at vi er i stand til at sætte ind dér. Jeg henviser blot til en virksomhed som Sønderborg Skibsværft, som er kommet ganske godt i sving i øjeblikket. Det står vistnok i en likviditetskrise, men efterhånden er det da fra at være et fallitbo forvandlet til at kunne beskæftige over 100 arbejdere, og det er dog sket ved hjælp af disse penge, og småskibsværfterne er jo et område, hvor vi ikke har for mange virksomheder her i landet.

Jeg var også forundret over det ærede medlem hr. Rimstads udtalelser. Foreløbig var de jo ganske ulogiske, og det er i hvert fald ikke det, vi i mit parti tænker på ved socialisering; her er der tale om en almindelig hjælp, og jeg synes ikke, man skal begynde at strides om principperne. Det, det drejer sig om, er at kunne imødekomme det levende liv og se, hvordan det lever, og er vi fra lovgivningsmagts side i stand til at sætte ind og hjælpe, skal vi også gøre det. Jeg har heller ikke indtryk af, at man i den virksomhed, det ærede

medlem står som leder af, ligefrem nægter at modtage hjælp fra statens side. Det ligger vel nok sådan, at når vi gennem gode todbestemmelser beskytter det arbejde, som foregår i den pågældende virksomhed, har man ikke noget imod at tage den håndsækning, som således rækkes virksomheden.

Her er altså tale om ganske små virksomheder, håndværksvirksomheder og mindre industrivirksomheder, og jeg synes i og for sig, det er rimeligt, at staten træder til. Der er aldeles ikke tale om at berøve de arbejdende deres opsparing; der er tale om en fornufthandling, men det synes det ærede medlem ikke rigtig at have begrebet. Man lægger det op til en debat om et princip, men det agter jeg og mit parti ikke at diskutere om.

Foged: Jeg føler trang til at takke det ærede medlem hr. Aksel Larsen, fordi han i sit indlæg gav udtryk for, at den stilling, jeg havde taget, sådan set var rent liberalistisk. Det er også meningen. Mit indtryk af det foreliggende forslag er, at vi netop vil kunne arbejde hen imod noget liberalt, såfremt vi, som jeg sagde i mit første indlæg, kan fremme opsparingen og derefter få lånene placeret mere lokalt.

Det ærede medlem hr. Rimstad siger, at der ingen forskel er på lån og garantier. Jo, der er da bl. a. den forskel, at lånene administreres lokalt; de enkelte kreditinstitutter har nøje kendskab til den enkelte person, og der kan derfor lettere komme enkeltpersoner med initiativ ind i billedet, end såfremt lånene skal administreres centralt, altså her i København. Jeg har mange eksempler på, at unge initiativrige borgere, der ønsker at starte ny virksomhed, meget lettere kommer i kontakt med lokale sparekasser, lokale banker, lokale kreditinstitutter, og lad være, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen vistnok sagde, at bankerne tjener noget på det, bankerne er jo til for at administrere lånene, for at modtage penge og sætte dem i cirkulation ingen. Det er et organ, der betjener erhvervslivet på særdeles dygtig måde, og jo flere midler vi kan opspare, hvadenten de bliver anbragt i banker, i sparekasser eller andre kreditinstitutter, jo bedre fremmes den liberalistiske udvikling i samfundet, jo bedre

[Foged.]

bliver de tusinder af virksomheder tilvejebragt, det bliver titusinder af borgere, der kommer ind i billedet, hvor man får dem til ligesom at vokse med det, fremfor at de skal have andre og større enheder til at arbejde for sig.

Det er grundlaget for, at vi vil se venligt på lovforslaget og tiltræde det, hvis ordningen administreres i den retning, at der ydes garantier fremfor lån.

Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen talte på ny om egnsudviklingsloven og sagde, at man kortlægger de muligheder, der er for arbejdspladser. Det er jo ikke det, der er årsagen til, at der er blevet, ja, næsten for mange arbejdspladser. Årsagen er, at den udvikling, der kom, sådan set gik imod egnsudviklingsloven; den fik ingen betydning, fordi udviklingen kom, som den kom. Hvis egnsudviklingsloven var blevet vedtaget på et tidspunkt, da arbejdsløsheden var stedse stigende, kunne den have gavnnet. Ja, lad være, om man har kunnet kortlægge enkelte ting, der har været til gavn, men jeg har nu ikke truffet nogen arbejder, der var flyttet „på bunden“, som vi siger på vestjysk, fordi egnsudviklingsrådet har henvendt sig til ham og sagt, at han skulle tage dette eller hint sted hen. Det er så lille et antal borgere, der er blevet vejledet, at man kan se bort fra det; det er udviklingen som helhed, fremfor egnsudviklingsrådet, der har været vejledende for den enkelte borger, og derfor — det siger jeg til den højtærede handelsminister — egnsudviklingen skal han ikke forjage sig med på vort initiativ.

Fanger: Den højtærede handelsminister ankede over mit udtryk, at det var et lotterispil, hvem der fik disse lån. Jeg brugte det, fordi det er små beløb i forhold til den totale investering, der sker her i landet, og derfor er det en tilfældighed, hvem der kan få, og hvem der ikke kan få disse lån. Og disse lån er jo en begunstigelse rentemæssigt set, hvis man kan få dem

på denne måde til 6 pct., medens man i banker og andre steder må give 8 pct.

Derimod er det rigtigt, som den højtærede handelsminister sagde, at der ofres en masse tid på at undersøge disse sager. Undersøgelserne er grundige og tager meget lang tid, der bliver sendt forespørgsler ud, det går fra den ene hånd til den anden, og afgørelserne trækker meget længe ud. Jeg er ikke i tvivl om, at denne administration koster mange penge, og hele dette apparat har man i gang, samtidig med at man jo nu har skabt alle de andre institutter, såsom Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk, der jo netop skulle tage sig af denne opgave: at formidle og få gang i disse investeringer.

Aksel Larsen: Det var såmænd ikke for at få tak fra det ærede medlem hr. Foged, at jeg fastslog, at venstre i denne sag optræder på en liberal linje, medens det jo i tidligere sager ikke har optrådt synderlig liberalt. Naturligvis, hvis de private banker, vi har, trives, så fremmes den liberalistiske udvikling, det kan jeg godt gå med på, men vort synspunkt er jo ikke, at det er den udvikling, der bør fremmes. Det har heller ikke altid været venstres synspunkt. Når jeg tænker på forårets situation for landbruget, var det jo ikke ligefrem liberalistiske toner, der lød, hverken fra landboforeningerne eller fra venstre her i salen, idet man tværtimod ville have staten til at træffe foranstaltninger, således at landbrugerne fik større indtægter. Andet har jeg ikke at sige til det ærede medlem hr. Foged.

Men så har jeg det at sige til det ærede medlem hr. Fanger, at det er formodentlig rigtigt, at bankerne for at yde sådanne lån som dem, der er tale om i dette lovforslag, vil forlange 8 pct. i rente. Jeg synes så kun, det er godt, hvis staten er i stand til at låne ud til 6 pct. Jeg synes, det vil give en lettelse for den del af erhvervslivet, der måske trænger mest. Men ganske vist, når bankerne skal have så meget i rente, er det

[Aksel Larsen.]

jo en ret god forretning for dem at låne penge ud, og så meget mere forstår jeg, at de, der er tilhængere af, at bankerne skal tjene penge, ønsker, at det skal gå den vej, at man skal lette skatterne, folk skal så sætte deres overflødige penge i bankerne, og bankerne skal låne ud til 8 pct. og tjene på det. Men jeg vil nu foretrække, at staten som her, omend det kun sker i et meget begrænset omfang, yder støtte til erhvervslevet.

Rimstad: Til den højtærede handelsminister vil jeg gerne sige, at det nu alligevel er en lotterigevinst, det drejer sig om, ganske simpelt fordi der er flere kvalificerede til denne gevinst end dem, der kan få del i den. Når jeg har sagt, at ordningen modarbejder den private opsparing, mente jeg dermed, at overalt, hvor staten kaster penge i grams, vil kravet til den private opsparing blive mindre og opsparing derfor ikke blive fremkaldt, og det er det, der er galt.

Til det ærede medlem hr. Hans Rasmussen vil jeg sige, at der er en principiel forskel på told, som alle må underkaste sig, også mit firma, og lån og garantier, som nogle få ansøger om. Tilsyneladende kunne det ærede medlem her have bragt mig i knibe, for han kunne have påpeget, at også mit firma søger eksportkreditter og eksportgarantier, men her vil jeg gerne tage bladet fra munden og sige, at jeg mener — det tror jeg også det ærede medlem gør — at risikoen er af en så speciel art, hvor det drejer sig om eksport, at det er rimeligt, at risikoen fordeles. Men når man ikke kan få de private pengeinstitutter til at påtage sig en så vanskelig ting som eksportkredit, kan det undtagelsesvis være rigtigt, at staten træder til.

Handelsministeren (Baunsgaard): Jeg synes, jeg i anledning af den retning, diskussionen har taget, har lov til for en ordens skyld lige at gøre opmærksom på, hvad det er, vi diskuterer. Vi diskuterer en forhøjelse af beløbet til statslån for håndværksvirksomheder og mindre industri-virksomheder fra 5 mill. kr. til 10 mill. kr. og for industrivirksomheder fra 10 mill. kr. til 15 mill. kr. Det synes, som om det har

fortonet sig i en principiel debat, dels om liberalisme og socialisme, dels om egnsudviklingsloven. Jeg forstår, at de ærede medlemmer ved denne lejlighed gerne vil diskutere egnsudviklingsloven, men jeg foretrækker at vente med denne diskussion, indtil egnsudviklingsloven er til debat, og skal kun gentage, at der ikke er foregrebet noget med hensyn til, i hvilken retning egnsudviklingsloven skal gå.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Rimstad, at jeg forstår nu, at hans indstilling er den, at hvis en meget stor industrivirksomhed skal løbe en risiko ved en eksport, så er det rimeligt at give statshjælp — det, som det ærede medlem før har karakteriseret som socialisme — medens en mindre håndværksvirksomhed altså aldrig må have samme adgang dertil som den store virksomhed. Det er altid rart at få folk placeret, hvor de hører hjemme.

Det ærede medlem hr. Foged sagde, at jeg ikke på hans initiativ skulle forhaste mig med egnsudviklingsloven. Jeg skal love det ærede medlem aldrig at forhaste mig på hans initiativ.

(Kort bemærkning).

Hans Rasmussen: Jeg vil blot takke det ærede medlem hr. Rimstad, fordi han så hurtigt forlod sine principper, idet han er klar på, at når det drejer sig om store virksomheder med en vis risiko ved afsætningen af deres varer uden for landet, skal der kunne gives statshjælp. Derfor tror jeg også, at det ærede medlem, hvis vi diskuterede spørgsmålet nogle minutter længere, ville erkende, at også de små virksomheder i landet må have hjælp behov.

(Kort bemærkning).

Fanger: Det var til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, jeg gerne vil gøre en kort bemærkning. Det ærede medlem sagde, at bankerne tog den høje rente af udlån på 8 pct., og mente dermed, at det var bankerne, der tog en stor luns af det, som udlånene gik til. Der vil jeg gøre opmærksom på, at denne høje rente er et logisk resultat af den politik, der er ført her i landet, den økonomiske politik, der har givet opsparingen så dårlige vilkår her i

[Fanger.]

landet; ellers ville vi have haft et helt andet renteniveau, og så ville bankerne have udlånt til en langt lavere rente.

(Kort bemærkning).

Rimstad: Til den højtærede handelsminister og til det ærede medlem hr. Hans Rasmussen vil jeg sige, at man med hensyn til eksportkredit ikke behøver at skelne mellem store og små virksomheder, idet eksportkreditter kommer både de store og de små virksomheder til gode. Jeg kan godt finde ud af tendensen i denne skelnen, men vil gerne understrege igen, at risikoen ved eksportkreditter er af en så særlig art, at der kan være rimelighed i, at man fordeler denne risiko.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Hans Rasmussen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om garantier eller lån til bygning af mindre fragtskibe.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 93, fremsættelsen i tidenden sp. 49).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Henning Rasmussen: Jeg skal naturligvis ikke efter diskussionen om den foregående sag på dagsordenen sige noget som helst om det mere principielle med hensyn til det lovforslag, der nu er til behandling. Jeg vil kun sige, at der er mange, der har grund til at være tilfredse med det lovforslag, der nu ligger på tingets bord. Det vil vække tilfredshed ikke blot hos dem, der skal betjenes af disse småskibe, og som

lovforslaget direkte gavner, og hos dem, der ejer eller arbejder på de pågældende skibe, men også hos dem, der er beskæftiget på de mindre skibsværfter i landet.

Konkurrenceforholdene på småskibsmarkedet er vanskelige i dag. Det er vanskeligt især for de ganske små skibe at klare sig i konkurrencen. De nyere, lidt større skibe på 300-500 brutto registertons klarer sig ganske godt på fragtmarkedet. Vi har i øjeblikket et frit fragtmarked, også for småskibsfarten, i Skandinavien og England. Igennem den såkaldte UNISCAN-aftale om småskibsfarten er der åbnet muligheder for, at fremmede landes skibe kan arbejde også i ren indenrigsfart. Men der er en beskyttelse imod konkurrence fra andre lande end dem, der har tegnet sig som medlemmer af UNISCAN-aftalen. I fællesmarkedet agter man inden 1967 at gennemføre fri konkurrence, et frit fragtmarked. Nu kan man naturligvis altid tvivle lidt på, hvor frit det i virkeligheden bliver, men der er ingen tvivl om, at hvis Danmark melder sig ind i fællesmarkedet, vil også den danske småskibsfart komme ud i endnu større konkurrence end i dag, en konkurrence, der vil mærkes både her i landet og i udlandet, men selvfølgelig også en konkurrence, der åbner muligheder for, at den danske småskibsfart kan komme ind på markeder, hvor den i dag har svært ved at eller slet ikke kan komme ind.

Der er vi for mange små, gamle skibe blandt småskibene her i landet. Ca. fire femtedele af skibene under 150 brutto registertons er mere end 30 år gamle, og af resten af småskibene — dem mellem 150 og 500 brutto registertons — er næsten en tredjedel over 30 år gamle. Hvis småskibsfarten i Danmark skal klare sig i den konkurrence, den er inde i, og som efter al sandsynlighed bliver skærpet i løbet af nogle ganske få år, må vi i løbet af disse få år erstatte de nuværende ældre og mindre skibe med nye og større, specialbyggede skibe med effektivt grej og med bedre forhold for mand-skabet.

Derfor forstår jeg godt, at den højtærede handelsminister foreslår garantibeløbet forhøjet fra 2 mill. kr. til ikke mindre end 10 mill. kr. om året. Man kan naturligvis altid diskutere, om de 10 mill. kr. er lige netop det, der skal til, men jeg tror nu, at størrel-